

NARODNI
DOM
MARIBOR

KONCERTNA
POSLOVALNICA

Komorni cikel 2019/2020

1. abonmajski koncert

Minoritska cerkev, Maribor, 13. november 2019 ob 19.30

PIHALNI KVINTET SLOWIND

MARIA PÖNICKE, sopran
STEVEN LOY, dirigent

Spored

Paul Hindemith (1895–1963)

Mala komorna glasba, op. 24, št. 2

I. Veselo: zmerno hitre četrtinke

II. Valček: vseskozi zelo tiho

III. Mirno in preprosto. Osminke

IV. Hitre četrtinke

V. Zelo živahno

Urška Pompe (1969)

skoraj osamljenost, za sopran in pihalni kvintet (2005)

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Divertimento v B-duru, KV 240 (prir. M. Tomac)

I. Allegro

II. Andante grazioso

III. Menuetto

IV. Allegro

Nina Šenk (1982)

Obrisi in sence (2017)

György Ligeti (1923–2006)

Šest bagatel za pihalni kvintet

I. Allegro con spirito

II. Rubato. Lamentoso

III. Allegro grazioso

IV. Presto ruvido

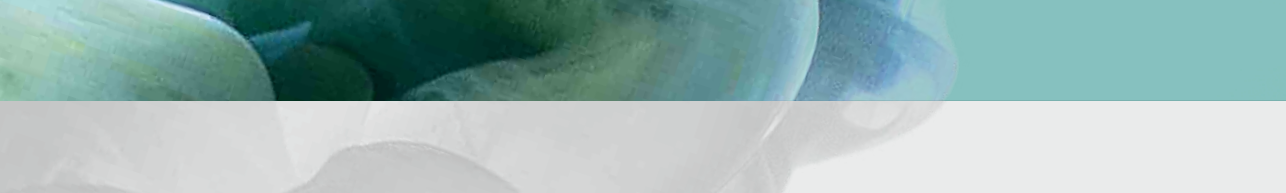
V. Adagio. Mesto

VI. Molto vivace. Capriccioso

V **Mozartovem** opusu najdemo številne serenade, divertimente, plese in koračnice, vse žanre, ki bi jih lahko razumeli kot posebno obliko zabavne glasbe, čeprav se je skladatelj tudi vseh teh del lotil z enako mero mojstrstva kot drugih, »pomembnejših« žanrov. Med temi deli so si posebno mesto priborile *Serenada »Poštni rog« KV 320*, *Mala nočna glasba KV 525*, *Serenata noturna KV 239* in *Haffnerjeva serenada KV 250*. Med serenadami izstopajo tudi tiste, napisane zgolj za pihala (originalno so bile namenjene za pare oboj in rogov), izvajali pa so jih kot glasbo ob pogostitvah (*Tafelmusik*) na salzburškem dvoru v času vladavine knezoškofa Colloreda, s katerim skladatelj sicer ni bil v najboljših odnosih. Nastale so v letih med 1775 in 1777, zdi pa se, da so bile namenjene ponavljajočim se poletnim in zimskim slavjem.

Serenado v B-duru KV 240 je Mozart napisal januarja 1776. Prvi stavek je napisan v posebni obliki sonatne forme, saj je repriza »obrnjena«: material, ki je bil predstavljen povsem na začetku stavka, se vrne šele čisto na koncu. Počasni stavek je domišljen v ritmu gavotte, plesnost pa prežarja tudi sledeči Menuet s prevladujočim punktiranim ritmom. Finale je ponovno napisan v sonatni formi, po svojem materialu pa je bolj ritmične kot melodične narave, pri čemer kratek odmor od ritmičnega stampega predstavlja zgolj krajša druga tema v c-molu, kjer »do besede« pride oboa.

V 19. stoletju se je glasba osamosvojila in potrgala vezi z različnimi funkcijami, v katere je bila prej vpeta. To neodvisnost pa so po koncu prve svetovne vojne skladatelji ponovno postavili pod velik vprašaj. V tem času je za vodilnega inovatorja veljal nemški skladatelj **Paul Hindemith** (1895–1963), ki se je upiral »starim« normam, kar je v tistem času pomenilo, da je skušal preseči predvsem poznoromantično prečustvovanost in wagnerjansko grandioznost. Po kratkem ekspresionističnem ekskurzu je svoj izraz našel v glasbi nove stvarnosti, torej v slogu, ki je bil močno povezan s sproščeno odprtostjo in demokratičnostjo Weimarske republike. Namesto velikih transcenden-

talnih tem je v ospredje stopil človek vsakdana, z njim pa tudi glasba ulice – barov, nočnih lokalov, delavskih in ljudskih pesmi. Svoje nove poglede je Hindemith najbolj določno uveljavil v seriji osmih koncertov, poimenovanih *Komorna glasba*, ki jih pogosto primerjajo z Bachovimi *Brandenburškimi koncerti*. V raznolikih zasedbah (vsak koncert je napisan za drugačno sestavo glasbil) in solistični obravnavi prav vseh orkestrskih glasov je vzporednico z Bachovimi koncerti gotovo mogoče opaziti. Hindemith je cikel *Komorna glasba* zasnoval v začetku dvajsetih let 20. stoletja, ko je dokončno opustil mesto prvega violinista in nato tudi violista v orkestru Frankfurtske opere. Z založbo Schott je sklenil ugodno pogodbo, se povsem posvetil kompoziciji in postal član organizacijskega odbora festivala v Donaueschingenu, ki je še danes eden izmed osrednjih festivalov za sodobno glasbo. Cikel koncertov naj bi nastal prav za »Izvedbe komorne glasbe za promocijo sodobne glasbe«, kakor se je sprva imenoval donaueschingenski festival.

Duh nove stvarnosti se tudi v *Mali komorni glasbi* za pihalni kvintet zrcali v oblikovni preglednosti in obrtniški spretnosti ter uravnoveženosti med funkcijo glasbe in njenim slogom. *Mala komorna glasba* je zasnovana kot hitropotezni pihalni kvintet, po svojem karakterju pa ni daleč od neoklasicistične igrivosti Stravinskega, ki je prav v istem času v Parizu razvijal parolo »nazaj k Bachu«.

Podobno kot Hindemithova *Mala komorna glasba* sodijo med največje stvaritve za pihalni kvintet iz 20. stoletja tudi skladbe **Györgya Ligetija**. Poleg *Desetih skladb za pihalni kvintet*, ki so zasnovane v modernističnem, zgoščenem »jeziku«, je izjemno priljubljenih *Šest bagatel*. Te so nastale leta 1956, še pred skladateljevo emigracijo v zahodno Evropo. Ligeti je bil pred tem ujet v ozko stalinistično doktrino, ki je v umetnosti narekovala splošno razumljivost in ukvarjanje s folklornim materialom. V tem času je tako bolj za skladateljski predal kot pa za pravo izvedbo nastal cikel enajstih klavirskih skladb *Musica ricercata*. Cikličnost dela opredeljuje ideja, po kateri vsaka naslednja

skladba uporablja en ton več – tako Ligeti v prvi skladbi uporablja samo tona *a* in *d*, v drugi tri, v zadnji pa že cel kromatični niz. Kasneje je skladatelj za pihalni kvintet predelal šest skladb (3., 5., 7., 8. in 9., ki je posvečena Bartóku, ter 10.), in tako ustvaril eno izmed najpogosteje izvajanih del za pihalni kvintet. Danes si je skoraj težko predstavljati, da na krstni izvedbi oblasti niso dovolile izvajanja zadnjega stavka, češ da je s svojim nizanjem malih sekund preveč dekadenten. Bagatele so še jasno zavezane Bartóku, v njih pa prevladuje radostno muziciranje, v jasnem zvočnem in strukturnem premisleku pa se kažejo že tudi poteze Ligetijevega kasnejšega sloga, ki ga je zaznamovala predvsem t.i. mikropolifonija, ukvarjanje z zvočnostjo, gosti tonski grozdi in poliritmija.

Nekaj ligetijevskega duha se je naselilo tudi v slovenske skladatelje, še najbolj značilen je za Uroša Rojka, ki je študiral pri skladatelju v Hamburgu, posredne vezi pa zasluţimo tudi pri skladateljici **Urški Pompe** (1969), ki je v Ljubljani na Akademiji za glasbo študirala pri D. Škerlu. Nato se je izpopolnjevala še na Lisztovi glasbeni akademiji v Budimpešti ter na baselski Akademiji za glasbo. Udeleţila se je tudi več mojstrskih tečajev, ki so se odvijali pod vodstvom J. Dillona, B. Ferneyhougha, G. Kurtága, I. Fedeleja, H. Lachenmanna, J. Harveya, S. Gubajduline, K. Huberja in B. Holtena. Prav takšna izpopolnjevanja in stiki s tujino so močno spremenili skladateljičin izraz, v katerem ima oblikovanje najmanjših zvočnih detajlov prednost pred razvijanjem motivičnega materiala ali dominanco tonskih višin. Značilna je nagnjenost k tišini, asketski lapidarnosti in osrediščanju na zvok. Skladateljica sama priznava, da je »ţelja po varčni gradnji, z malo glasbenega gradiva, ki ga poskušam razširiti, uporabiti na čim več načinov, še vedno močno prisotna«. Zato ni nič čudnega, da je skladateljico osrediščanje na delo z zvokom pripeljalo in stik s francoskim spektralizmom, »şolo«, ki skuša glasbeno formo izpeljati iz fizikalnih značilnosti zvoka samega. Tako skladateljica pove, da je »v spektralnem spoju barve in harmonije gradbenega elementa našla svoj izziv«. Prav značilni spektralistični trans-

formacijski postopki, ki v skladbah postopoma levijo zvočnost in pripravljajo viške in nižišča, so glavna značilnost skladateljičinih del. O svoji skladbi *skoraj osamljenost* iz leta 2005 je zapisala: »Šest ujetih trenutkov domišljjskega sveta metafor, ironije, humorja, intuitivne poezije z veliko emocionalnega in intelektualnega naboja ameriške pesnice 19. stoletje, Emily Dickinson«.

Tudi **Nina Šenk** (1982) v središče glasbe postavlja zvočnost, le da jo ožje povezuje z idiomatskostjo inštrumentov, barvitostjo instrumentalnih skupin in virtuozno izpostavljenostjo glasbenikov. Njeno izražanje ostaja izrazito modernistično, brez značilne strukturalistične togosti ali sistemske dogmatičnosti (melodični material pogosto sloni na simetrični lestvici, harmonske strukture slonijo na kombinaciji tritonusov in poltonov). Nina Šenk mojstrsko obvladuje modernistično razvezani glasbeni jezik na ta način, da ta postaja poslušalcu dostopen, da so njegovi izvorno trdi robovi obrušeni, in da v ospredje stopa muzikantska dimenzija.

Šenkova je po zaključenem študiju kompozicije na ljubljanski Akademiji za glasbo v razredu Pavla Mihelčiča svojo študijsko pot nadaljevala na Visoki šoli za glasbo Carla Marie von Webra v Dresdnu, pod mentorstvom Lotharja Voigtländerja, nato pa se je v razredu Matthiasa Pintscherja izpopolnjevala še na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Münchnu. Pihalni kvintet *Obrisi in sence* je spisala za Festival Slowind leta 2016 in ga tudi posvetila članom kvinteta. Skladateljica je v delu skušala zasledovati idejo enotne zvočne linije, ki se preliva iz inštrumenta v inštrument. Tako nastaja en sam izvir linije, ki jo je mogoče razumeti kot silhueto, to pa je nato mestoma še pobarvala z okruški linije, torej s sencami. Obseg inštrumentov je strnjen in zvočnost poenotena, pogosto naslonjena na najbolj tihe zvočne drobce.

Gregor Pompe

Besedila: Emily Dickinson

Pink – small – and punctual –
Aromatic – low –
Covert – in April –
Candid – in May –
Dear to the Moss –
Known to the Knoll –
Next to the Robin
In every human Soul –
Bold little Beauty
Bedecked with thee
Nature forswears

Informativni prevod: Monika Jerič

*Rožnato – drobno – in točno –
Aromatično – nizko –
Zaprto – Aprila –
Iskreno – Maja –
Drago Mahu –
Znano Holmcu –
Poleg Taščice
V vsaki človeški Duši –
Drzna mala Lepota
S tabo okrašena
Narava odpoveduje se*

Antiquity –
I hide myself within my flower,
That fading from your Vase,
You, unsuspecting, feel for me –
Almost a loneliness.

Bee! I'm expecting you!
Was saying Yesterday
To Somebody you know
That you were due –
The Frogs got Home last Week –
Are settled, and at work –
Birds, mostly back –
The Clover warm and thick –
You'll get my Letter by
The seventeenth; Reply
Or better, be with me –
Yours, Fly.

Whether they have forgotten
Or are forgetting now
Or never remembered –
Safer not to know –

Dying at my music!
Bubble! Bubble!
Hold me till the Octave's run!
Quick! Burst the Windows!
Ritardando!
Phials left, and the Sun!

Of their peculiar light
I keep one ray
To clarify the Sight
To seek them by –

Starodavnosti –
V cvetlici svoji skrijem se,
da veneč od vaze tvoje,
zaupljiv ti čutiš me –
skoraj osamljenost.

Čebela! Pričakujem te!
Včeraj sem dejala
Nekomu, ki ga poznaš,
da vsak čas prihajaš –
Žabe Domov minuli teden so prišle –
Pri delu so, ustaljene –
Nazaj Ptice so večinoma –
Detelja topla in gosta –
Moje pismo dobiš do
sedemnajstega; Odgovori,
ali še bolje, bodi pri meni –
Tvoja Muha.

Če pozabili so
Ali zdaj pozabljajo
Ali se nikoli niso spomnili –
Bolj varno ne vedeti –

Umiram ob svoji glasbi!
Mehurček! Mehurček!
Do izteka Oktave me drži!
Hitro! Okna razpoči!
Ritardando!
Fiole odšle, in Sonce!

Od njihove svojske luči
En krak obdržim
Da pogled zbistri
Da iščem jih z njim –

PIHALNI KVINTET SLOWIND

Aleš Kacjan, flavta
Matej Šarc, oboa
Jurij Jenko, klarinet
Metod Tomac, rog
Paolo Calligaris, fagot

Pihalni kvintet Slowind

Pihalni kvintet Slowind je bil ustanovljen pred štiriindvajsetimi leti. V tem času se je ansambel, ki izvaja praktično vsa dela standardnega repertoarja za ta sestavo, profiliral še v brezkompromisnega in v slovenskem prostoru najaktivnejšega izvajalca sodobnih del. Mednje spadajo tako klasiki kot avantgarda ter najmlajši, še neuveljavljeni, a zelo obetavni avtorji našega časa. Slowind z naročili stalno spodbuja mlade slovenske skladatelje ter se rad odziva vabilom za izvedbe novitet na mnogih evropskih odrih. Obenem že vrsto let tesno sodeluje z etabliranimi svetovnimi skladatelji, kot so Vinko Globokar, Robert Aitken, Heinz Holliger, Jürg Wyttenbach, Vito Žuraj, Ivan Fedele, Tošio Hosokava, Nina Šenk, Uroš Rojko, Martin Smolka, Volker Staub, Ivo Nilsson, Gérard Buquet, Ni-

els Rosing Schow in drugi, ki mu posvečajo svoja dela in ga vključujejo v svoje projekte.

Slowind redno gostuje na nekaterih najpomembnejših prizoriščih sodobne glasbe: *Ars Musica* Bruselj, Bienale Bern, *Klangspuren* Innsbruck, *New Music Concerts Series* Toronto, *Contempuls* Praga, *Théâtre Dunois* Pariz, Beneški bienale, Zagrebški glasbeni bienale, festival *Ars Nova*, radijske postaje Jugozahodnega nemškega radia (SWR) Stuttgart in Mednarodni glasbeni festival Takefu (Japonska).

Na domačem prizorišču je ansambel v zadnjih letih še okrepil svojo dejavnost na področju slovenske glasbe in v pomladanskem času pričel prirejati krajši glasbeni festival z naslovom *Slowindova pomlad*, jesen pa je bila dvajset let namenjena Festivalu Slowind.

Če se je cikel v prvem obdobju plemenitil predvsem s prispevki uglednih umetnikov, s katerimi je ansambel muziciral – Heinz Holliger, Robert Aitken, Alexander Lonquich, Arvid Engegård, Aleksandar Madžar, Mate Bekavac, Steven Davislim, Christiane Iven, Matthias Pintscher, Matthias Würsch, Naoko Jošino, Majumi Mijata in drugi – se je skozi leta razvil v pravo gibanje. Promoviranju sodobne svetovne komorne literature in celovitim predstavitvam nekaterih pri nas manj znanih velikanov glasbe 20. stoletja (Edgard Varèse, Elliott Carter, Vinko Globokar, Toru Takemitsu, Ivan Fedele in Brice Pauset) se je pridružilo vse večje število tujih ansamblov za sodobno glasbo, člani slovenskih simfoničnih orkestrrov in uveljavljene komorne skupine ter pevski zbori.

Festivalski spored je redno snemal in prenašal Radio Slovenija, posnetke koncertov pa predvajajo tudi tuje radijske postaje, kot sta na primer BBC 3 in Nizozemski radio.

Za dosedanje delovanje je Pihalni kvintet Slowind leta 1999 prejel Župančičevo nagrado, leta 2003 nagrado Prešernovega sklada ter leta 2013 Betettovo nagrado.

MARIA PÖNICKE

Sopranistka Maria Pönicke je študirala na Visoki šoli za glasbo Franz Liszt v Weimarju, na Visoki šoli za glasbo Detmold v razredu prof. Larsa Woldta in na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer je magistrirala v razredu prof. Pije Brodnik.

Že med študijem je nase opozorila s solističnimi vlogami v Händlovem oratoriju *Messiah*, v *Božičnem oratoriju* in različnih kantatah Johanna Sebastiana Bacha ter v Pergolesijevi *Stabat mater*, če naštejemo le nekatere. Prav tako je kot solistka pela v opernih produkcijah Visoke šole za glasbo Detmold ter nastopila s opernim orkestrom SNG Opera in balet Ljubljana, s Komornim godalnim orkestrom Slovenske filharmonije ter z Orkestrom Slovenske filharmonije.

Posveča se tudi izvajanju nove glasbe, kjer so bile s strani strokovne javnosti opažene njene izvedbe opere *Atlantski cesar* (V. Ulmann) s Komornim orkestrom iz Detmolda pod vodstvom Alfreda Pearla in solo kantata za glas, posneti glas in posnetek *Philomele* ameriškega skladatelja Milтона Babbita. Poseben del njenega udejstvovanja predstavljajo tudi sodelovanja z mladimi skladateljicami in skladatelji.

Svoje znanje izpopolnjuje na mojstrskih tečajih uglednih pedagogov, kot so Margret Honig, Eja Tolpo, Claudia Rüggeberg, Ralph Gothoni in drugi.

Je nagrajenka več tekmovanj. Naj omenimo nedavno prvo nagrado, ki jo je prejela na tekmovanju Bruna Špilar. S tem so se ji odprle možnosti nastopanja na uglednih koncertnih odrih po Nemčiji, Franciji, Belgiji, Italiji, Avstriji, Romuniji, v ZDA in Sloveniji.

STEVEN LOY

Dirigent Steven Loy je prepoznaven po svojih discipliniranih in pronicljivih izvedbah sodobne glasbe, s čimer je postal ugleden in zavzet podpornik sodobnih skladateljev. Že od leta 2005 je stalni dirigent Slovenskega ansambla MD7, s katerim je premierno izvedel več kot 30 del, napisanih posebej za to zasedbo. Redno sodeluje tudi s Pihalnim kvintetom Slowind in Ansablom Slavka Osterca. Vodil je tudi slovenske praiizvedbe številnih pomembnih del 20. stoletja, med njimi naj omenimo še posebej vplivni deli *Zvočni prostori* Gérarda Griseya in *Gibanje – pred okamenelostjo* Helmuta Lachenmanna, kot tudi dela skladateljev, kot so Luigi Nono, Tristan Murail, Wolfgang Rihm, Salvator Sciarrino, Marc-André Dalbavie, Georg Friedrich Haas, Steve Reich in Brian Ferneyhough. Ob tem je izjemno predan tudi snemanju. Doslej so izšle tri zgoščenke z MD7 in ena z deli Božidarja Kosa v izvedbi Ansambla Slavka Osterca. Leta 2010 je postal kustos in glavni dirigent abonmaja sodobne glasbe *Predihano* v Cankarjevem domu v Ljubljani. Na področju simfonične glasbe je vodil koncerte z Orkestrom Slovenske filharmonije, madžarskim Simfoničnim orkestrom iz Savarie ter Filharmoničnim orkestrom iz Brašova v Romuniji, sodeloval pa je tudi z mladinskimi orkestri v Združenih državah ter na Poljskem.

Steven Loy se je rodil v Viriginiji v ZDA, v Filadelfiji je dokončal študij kompozicije, nato pa nadaljeval študij diriganja na Akademiji Franza Liszta v Budimpešti; nakar je diplomiral še na konservatoriju École Normale de Musique v Parizu ter na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Aktivno je sodeloval na mojstrskih tečajih pri Pétru Eötvösu, Helmuthu Rillingu, Jormi Panuli, Jean-Marcu Burfinu, Zoltánu Pesku in Juriju Simonovu. Leta 2002 je pridobil še diplomu s posebnimi zaslugami na Glasbeni akademiji Chigiana v Sieni, kjer je študiral pri Lot-harju Zagrosku.

Napovedujemo in vabimo

TRIO CON BRIO IZ KØBENHAVNA

3. december 2019 ob 19.30,
dvorana Union, Maribor

2. koncert Komornega cikla in za izven

*Sporred: Ludwig van Beethoven,
Per Nørgård, Dmitrij Šostakovič*

Trio Con brio iz Københavna

Nemški narodni mladinski orkester

Lothar Zagrosek

NEMŠKI NARODNI MLADINSKI ORKESTER Lothar Zagrosek, dirigent

20. januar 2020 ob 19.30,
dvorana Union, Maribor

3. koncert Orkestrskega cikla in za izven

*Sporred: Ludwig van Beethoven,
Klaus Huber, Sergej Maingardt*

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, od ponedeljka do petka od 9.00 do 16.00,
ob sredah od 9.00 do 17.00, ob sobotah od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; **spletni nakup vstopnic:** <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

**VEČER
RADIO CITY**

maribor24.si

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Naklada: 150 kosov, brezplačen izvod.